

A Lófej-forrás titka

A kozmosz segítségével — Cseppkövet formál az elektromosság — Bányavíz-védelem

JÓSVAFÖN, a bisztrótól nem messze folyik egy kis patak, a Jósfa. Sekély vízü medrét kövekkel rakta ki a természet. Ha valaki kerülő nélkül akar kijutni a hegyi kaszálókra, s völgyében indul fölfelé, ketszer tapossa a vizet. Itt, az egymást kereső dombok lábánál, ahol az út maga a patak, ma is látni félrevertet sziklatömböket, melyek a robbantás után maradtak vissza. Robbantás... Ezzel lett járható a patak útja.

A két rövid szoros után ki- szélesedik a völgy, amely nem- rég mocsaras és ingoványos volt, s esős időkben még ma is megfogja az autók és lovas- kocskik kerekét. E vidék a Vas- Imre barlang, a Kis- és Nagy- tohonya, valamint a Lófej-forrás tulajdonosa. Mindegyik „birtoknak” titka van, mely- ről legjobbat a jobb oldali hegy- en, a Tohonya-tetőn élő kut- atók tudnak.

Legérdekesebb talán a Lófej- forrás. Ez a különös víz régi- idők óta foglalkoztatta a hely-belieket, akik megfigyelték, hogy a Vas Imre barlang kis- forrása, néha a déli órákban megbokrosodik, s zubog-zubog, szinte árad. A titkot hosszú- munka után a Vízügyi Tudo- mányos Kutató Intézet Toho- nya-tetői állomásának munká- társai, Maucha László geoló- gus és Cser Ferenc vegyész- mérnök fejtették meg.

Azt feltételezték, hogy úgy- nevezett szifon-, vagy máské- pen szivornyá-forrás a Lófej. Mit is jelent ez? Két egymás- hoz kapcsolódó nagy víztartály van a hegy belsejében. Mind- kettőből csatorna indul, mely még a felszín alatt találkozik. A felsőből egyenes, lefelé lei- tő, az alsóból egy fordított U- betűként visszakanyarodó. A nagy vízműlés az U-betűnél dagály idején jön. Igen, mert a Hold és a Nap tömegvonzása nemcsak a föld feletti, de a föld alatti vizekre is hat. Olyankor, amikor máshol a tengerek vize emelkedik, Jós- vafőn a Lófej-forrás alsó tartá- lyára már színültig megtelt, és eléri az U-betű belső szárának tetejét. Csak egy kis lökés kell, hogy a zuhatag meginduljon. Ezt a segítséget adja a koz- mosz, a Hold és a Nap vonzó- ereje. Mindez látható is mo- dellben, a kutatóállomás labo- ratóriumában. A modell és a valódi forrás egyformán bá- nik a vízzel, amit a grafikon- rajzoló műszerek bizonyítanak.

A Tohonya-tetőn két kis egyemeletes ház a kutatóállo- más. A földszinti laboratóriu- mok elől belátni az egész

völgyet, ahol itt is, ott is be- tonzsilipek és műszerházak fe- hérlelnek a napfényben a sok ágbán futó forrásvizek dere- kán. Az alig egyméteres be- tonkockák belsejében üveg- ajtók mögött vékony, lemez- száru toll írja a vaszilip- szárnyak között átfutó víz mennyiségét a hengeren forgó mércecs papírra.

A szemközti hegyoldalról ide látszik a Vas Imre barlang bejárata. A cseppkövek világát is érzékeny tapintású műsze- rek figyelik. „Számolják” a kö- vekről aláhulló vízcseppeket, s tapasztalataikat elektromos kábelek ereiben küldik a labo- ratórium regisztráló berende- zéseire.

Sok mindent elárulnak a műszerek, de a titkot az ember fejté meg... Először, mint kü- löns tüneményt szemléltek a barlangkutatók a furcsa, görbe cseppköveket. Később a bar- langfal repedésein zabolátlan erővel kitörő víz játékos ked- vében furcsára formált alkotá- sának hitték. Am a görbe cseppkövek titka még ezután is titok maradt. Egészen addig, amíg Maucha Lászlóék az NDK hasonló kutatásokkal foglalkozó tudósaival egyidő- ben új felfedezésre nem jutot- tak. Felismerték, hogy e szo- katlan cseppkövek személyte- len mestere a villamosság. Hogy a barlang levegőjében elektromossággal töltött kal- cium ionok keringenek. Eze- ket összegyűjti a barlangfal ott, ahol az átlagosnál nagyobb az elektromos töltés sűrűsége. S a számlálatlan évek alatt

halmozódnak a kalcium ionok, míg végül kinő a falból a görbe cseppkö...

— A mi munkánk látszólag messze esik a gyakorlattól — kezdi Maucha László, az álló- más vezetője, amikor kutató- saik céljairól érdeklődünk. — Am ez valóban csak a látszat. Hisz tulajdonképpen a föld alatti karsztvizek mozgásának törvényszerűségeit kutatjuk, melynek eredményei a bauxit- és a szénbányákban hasznosít- hatók. Legtöbb bauxit- és szénlelő helyünk ugyanis e vi- dékhez hasonló, mészköves, te- hát karsztos területen fekszik. Ha tehát megismerjük a karsztvíz mozgástörvényeit, ez segíti a bányavíz-védelmet, de egyben az ilyen geológiai kör- nyezetben található ipari köz- pontok vízellátási gondjainak megoldását is. Hasonló ku- tatásokat más európai orszá- gokban is végeznek, de jobbra csak egy-egy részterületre vo- natkoznak. Tehát vagy csak földtani, vagy csak kémiai stb. vizsgálatokat folytatnak. Mi párhuzamosan végzünk föld- tani, kémiai és meteorológiai kutatásokat. Ez utóbbit a fel- színen és a Vas Imre barlang mélyén egyaránt.

A JÓSVAFÖN völgyé- ben, a sziklás hegyoldalak alatt, barlangokban és tekervé- nyes repedésekben titkokat mos a víz. E titkokat a bujká- ló, s a felszínre törő források- ból „finom hálójával” kiszűri és megfesti a minden rejtéllyel harcban álló emberi értelem...

Bódvai Péter

Hej, tokaji halászhok...

Nincs még egy vidéke me- gyénknek, amely akkora hal- gazdálkodásra alkalmas terü- lettel rendelkezne, mint a sze- rencsi járás. Ugyanis a Bodro- g és a Tiszán kívül a mes- terséges tavak, különböző fo- lyami holtágak, csatornák egész esztendőben bőséges zsákmányt kínálnak a vizeket járó halászhoknak.

A halgazdálkodásban a leg- szebb eredményt kétségkívül a tokaji Tiszavirág Halászati Termelőszövetkezet tudja fel- mutatni, amelynek híre Bor- sod határain is túljutott már. A szövetkezet tagjai mintegy 2000 katasztrális holdnyi élő és holt vízben folytatnak halá- szatot, ezenkívül 30 hold víz- felületű halastavuk is van. De még így sem tudja a szövetke-

zet biztosítani a halmennyisé- get, amelyre a megyénk kü- lönböző vidékein működő ha- lászcsergőknak, keszgsütőinek és halcsarnokainak szükségük lenne. Ezért nagy mennyiségű halat kénytelen vásárolni más tógazdaságoktól is, hiszen be- vételének számottevő része nem elsősorban a halászati, hanem a kereskedelmi tevé- kenységéből származik.

A közelmúltban a járási Népi Ellenőrzési Bizottság Ta- lián János elnök irányításával nagyobb arányú vizsgálatot végzett annak megállapításá- ra, hogy a halgazdálkodásra kiválóan alkalmas vizeket cél- szerűen és kellő mértékben ki- használgák-e a termelőszövet- kezetek. A szakemberekből álló munkabizottság minden részletre kiterjedő jelentésé- ben hangsúlyozza: népgazda- sági szempontból is fontos lenne, hogy a Tiszavirág HTSZ az eddigénél nagyobb gondot fordítson a halgazdál- kodás terén kínálkozó lehetősé- gek kiaknázására. Fokoznia kellene a halvadások kihe- lyezését, a holtágakban a vízi nö-vények irtását, legfőképpen pe- dig a tógazdaságokban a halak takarmányozását. Mivel sem a kényarás pontybol, sem a compból, sem pedig a süllő- ből nem teljesítette a halsza- porítási üzemtervét a tokaji szövetkezet, a figyelmézteté- sen kívül a megyei tanács végrehajtó bizottsága arra is kötelezte, hogy **tenyészhal- kihelyezési kötelezettségének** ez év november 30-ig tegyen eleget.

Két mezőgazdasági termelő- szövetkezet is foglalkozik még a járásban — melléküzemág- ként — halgazdálkodással, és- pedig a taktaszadai Új Barázdá és a taktaharkányi Petőfi Tsz. A két tsz birtokán épített víz- tároló ugyanis 66 holdnyi ter-ületen nagy lehetőségeket nyújt a haltenyésztésre, de ki- sebb beruházással, telelő és zsilip építésével még intenzi- vebb lehetne tenni Taktasza- dán és Taktaharkányban a halgazdálkodást. Ezenkívül a Petőfi Tsz a víztároló közelé- ben levő 90 holdnyi mélyfek-

Mit „tud” az új Trabant?

Mindenekelőtt: fittyet hány a lekicsinyítő megjegyzéseknek, ugyanis a legújabb Trabant — 26 lóerős motorjával — fénye- sen vizsgázott! Az NDK után először hazánkban került sor a Trabant továbbfejlesztett változatának alapos műszaki próbájára, szaknyelven szólva tesztelésére és a Technika című, havonta megjelenő, nép- szerű műszaki lap legújabb, augusztusi száma már ki is ál- lítja a végbizonyítványt. A lap teszt-riportja egy sokrétű, nagyon érdekes vizsgálat vég-

eredményeit tükrözi, melynek azonban nemcsak a gépkocsi után vágó, hanem a régi Trabant tulajdonosok is hasz- nát látják.

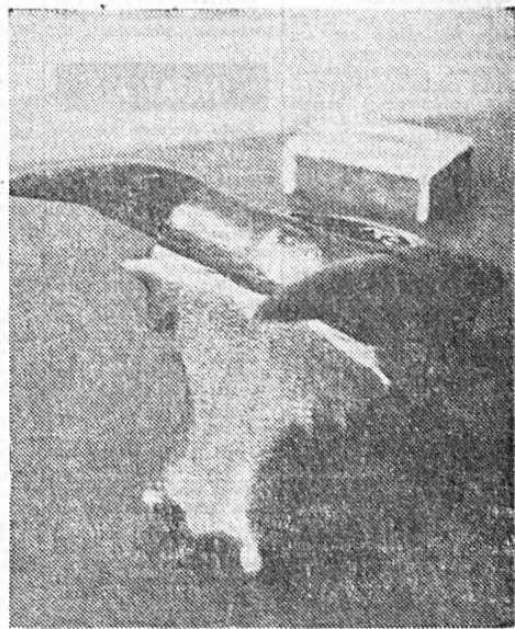
Az autó azonban nemcsak személygépkocsi lehet, hanem — a népgazdaságban betöltött, mind fontosabb szerepénél fogva — hasznójármű is. E gondolat jegyében a Technika számos képpel illusztrált elem-

zést közöl: merre fejlődik a világ gépkocsigyártása, ho- gyan veszik át a tehergépjár- művek azokat a feladatokat, amelyeket a vasúti szállítás már nem tud gazdaságosan el- végezni. S akit a meleg nyári napokban az üdülés örömei csábítanak, bizonyára érdeklő- déssel fogja olvasni a lap so- gondolat jegyében a Technika ígérő cikkét: „Családház postán”.

Százhuszezer borsodi versenyez

Az új gazdaságirányítási rendszer, a vállalatok nagyobb kezdeményezési szabadsága a korábbinál kedvezőbb lehetőségeket nyújtott a szocialista munkaverseny kibontakozta- tásához is — állapították meg a Szakszervezetek Borsod me- gyei Tanácsának a napokban Miskolcon megtartott elnöksé- gi ülésén. A szocialista munka- verseny első félévi tapasztala- taival foglalkozó jelentés ki- domborította azt is, hogy a verseny irányításával kapcsola- tos jogkörök decentralizálá- sa előnyösen érezteti hatását a vállalatoknál. Így lehetővé vált ugyanis, hogy a munkaverseny kérdéseiben ott döntsenek, ahol legnagyobb a helyzetis- meret és hozzáértés. Egybe- hangzó volt a megállapítás, hogy a szocialista brigádmoz- galom osztatlan tekintélynek örvendő, igazi tömegmozgalom- má vált, az egész társadalom- ban meggyökeresedett. Borsod megyében jelenleg 10 692 bri- gádban kereknek 120 000 dolgo- zó vetélkedik a megtisztelő szocialista cím megszerzéséért, illetve megtartásáért.

Pipás Tóth pipái

Egy érdekes pipa, a száz közül

Tóth Lászlót az LKM-ben egyszerűen csak pipás Tóthnak nevezik. Az a legérdekesebb a dologban, hogy egyáltalán nem is dohányzik. Száz pipáját mégis úgy őrzi, mint valami drága kincset. Amikor valahol kiáznak egy árkot, arrafelé járva odaszól az embereknek: ha valami pipaféle akad a la- pát végére, tegyék el nekem. Így kerültek hozzá több száz éves pipák, Napóleon-fejfel, cserépből való, Bem apó arc- mása stb.

Pipagyűjteményében méte- res alkalmatosságok is vannak, praktikus változkezetekkel, ha megfordítják az egyik vé- gén szivar szívható, a másik vége cigarettára jó, és ha ki- emelik a helyéből, máris pipa- ként használható. Mindegyik pipájának története van.

— Ez itt — mutat egyre — 1710-ből való, amatt egy 70 éves nénitől kaptam, akinek a nagyapja használta annak ide- jén.

Vitrint készít most, hogy dí- szes üveges szekrényben kapja- nak helyet a pipák.

— Nemcsak gyűjtöm, hanem

magam is faragok. Ez is az én munkám (a fényképen látha- tó), meg ez is — és sorra meg- mutatja egymás után őket.

Az ábrákat innét-onnét ki- nézi. Minden úgy jön magá- rá, és mint a vaj alakul a keze alatt, a dió-, a jávör-, a bodza- és még ki tudja hány fajta fa.

— Kijárok a fiammal, Csa- bával a Bükkbe, megmásszuk a sziklákat egy-egy jó faanyag- ért. De nem szégyellem a ké- rést sem, amikor valahol fát vágnak ki és nekem abból ép- pen megfelel. Kapok is min- dig.

— Mi ez, hobbi? — Szórakozás! Kellemes idő- töltés. Mutatom a fiamnak is, és ő is próbálkozik már a fa- ragással, csak most egy kicsit megriad, mert nemrég be- vágta az ujját. Pedig van hoz- zá szép szerszámgyűjtemény. Ilyen meg olyan kés, kétélűek, reszelők, tucatja.

— Egy baj van, hogy csuto- rát nem kapok. De már ezen a bajon is kifogtam, magam gyártok belőle annyit, amennyi éppen kell, műanyagból. Feleségem csak neveti a pasz- sziómat, pedig időnként egy- egy szálal is meg a hoz- závalókra.

— Ki próbálja ki az új fa- ragványokat?

— A Lenin Kohászati Mű- vek építési főosztályán dolgo- zom, oda szoktam bevenni őket. Ott mindig akadnak pró- bálók. Kell is tudnom, hogy miként szelel, mert a díszítés mellett az a legfontosabb, hogy huzatja legyen, parázsol- jon a tűz mindig benne, jól ég- jen a dohány tartóájában.

— Meddig farag egyet- egyet?

— Ez az ábrától függ. El- tart egy vagy másfél hónapig is, amíg nekem tetszően kiala- kul a figura, a boxerfej, a papucs alak, a csikófej, a holdat ugató kutya, a turista- cipő-forma.

— Csak pipát farag?

— Pihenésül madár alakokat is készítek. Mert van mátyás- madaram is, ami, ha szólók, olyan szépen nyávog, mint egy igazi cicá. De gyűjtöm az érte- kes kaktuszokat is és citromfa is zöldell az udvaromon, meg a szőlő lugasában is szép ter- més fűgérkezik. Persze mind- ezek közül a legbecesebbek a pipák.

Milyen érdekes is az élet. Ő is lelt már több mint negy- ven valahány évet, s egyszer csak elkezdett pipát faragni, a faragás művészetét művelni. Valahol ott mélyen szunnyadt eddig ez a hálam, ami most már, így néhány év óta a fel- színrre került. Szép szórakozás, kellemes passzió.

Boda

Felhívás!

Motorikus villamos berendezést üzemeltető fogyasztókhoz.

Az Eszaki-magyarországi Áramszolgáltató Vállalat üze- meltetésében levő középfeszültségű hálózatok és kapcsol- óberendezések műszaki színvonalát az utóbbi évek fej- lesztési munkája során magas fokot ért el. Ennek kap- csán megteremtődött a lehetőség a védelmi lekapcsoló- dásokat követő várakozási idő csökkentésére is. Koráb- ban az állomásokon történt kézi kapcsolások nem tették lehetővé, hogy a visszakapcsolásra 3 percnél hamarabb kerüljön sor. Ma már valamennyi tápállomáson korsze- rű automatikák végzik el a meghibásodott vezetéksza- kasz kiválasztását, mulo zárlatok utáni automatikus visszakapcsolásokat. Vállalatunk a fogyasztók folyamatosabb energiaellátásá- ra törekedve

1969. szeptember 1-ével

minden középfeszültségű távvezetéken megszünteti a le- kapcsolódásokat követő 3 perces, és bevezeti az 1 perces várakozási időt. Ezen intézkedést megelőzően felhívjuk tisztelt fogyasztóink figyelmét, hogy motorikus berende- zéseik feszültségkimaradási védelmét vizsgálják, vagy vizsgálattassák felül, hogy a berendezésben a feszültség- visszatérés után rendelkezés ne léphessen fel. Bővebb felvilágosítás, vagy tanácsadás céljából üzemigazgatósa- gaink — Miskolc, Sárospatak, Kazincbarcika, Eger, Gyöngyös, Salgótarján — üzemviteli osztályát szívesked- jenek felkeresni.

Eszaki-magyarországi Áramszolgáltató Vállalat, Miskolc

Hétféve a benzintöltő állomáson

Az egyre nagyobb forgalmú balatoni múút legnagyobb benzintöltő állomása Budaörs határában várja a „szomjas” autókat. Az autósútráda mindkét oldalán épült modern AFOR töltőállomás, különösen a meleg hétféven, amikor a víkendező autórakja elindul a Balaton partjára, nagy for- galmat bonyolít le.

